

نظریه زمینه‌ای نگرش به ازدواج

(گامی در راستای تدوین یک الگوی بومی)

نگارنده:

علی محمدی

کارشناس ارشد مشاوره خانواده و عدم سازان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران

زیر نظر:

دکتر رضا حبیبی

رئیس انجمن روانشناسی خانواده ایران و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز

انتشارات مینوفر
Minufar.ir

مشهد مقدس - ۱۳۹۵

سرشناسه	: محمد علی، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: مطالعه زوچهار نگرش به ازدواج (گامی در راستای تدوین یک الگوی بومی) / نگارنده علی محمدی؛ زیر نظر رضا خجسته مهر.
مشخصات نشر	: مشهد، ص: ۱۰۹۵ .
مشخصات ظاهری	: ۲۵۴ص.: سرور، م. نمودار.
فروست	: سلامت و تربیت، ۹۰۰.
شابک	: 9786008050-50-50 ریاال ۲۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: زناسویی -- ایران -- اهواز -- جنبه های روان شناسی -- نمونه پژوهی
موضوع	: Marriage -- Psychological aspects -- Iran -- Ahvaz -- Case studies
موضوع	: همسرگزینی -- ایران -- اهواز -- نمونه پژوهی
موضوع	: Mate selection-- Iran -- Ahwaz -- Case studies
موضوع	: دانشجویان -- ایران -- اهواز -- روان شناسی -- نمونه پژوهی
موضوع	: College students -- Iran -- Ahvaz -- Psychology -- Case studies
موضوع	: روان درمانی خانواده
موضوع	: Family psychotherapy
موضوع	: نگرش های قومی
موضوع	: Ethnic attitudes
شناسه افزوده	: خجسته مهر، رضا، ۱۳۴۳ - ناظر
رده بندی کنگره	: HQ۷۴۳/م۳۶۱۲۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۰۶/۸۱۰۹۵۵۵۳۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۲۵۰۱۹

نظریه زمینه‌ای گامی به ازدواج (گامی در راستای تدوین یک الگوی بومی)

نگارنده: علی محمدی / نظیر رضا خجسته‌مهر

طراح جلد: مینوفر

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری

چاپ و صحافی: دقت

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۰-۵۰-۵

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است.

مشهد مقدس، بلوار جلال‌الاحمد ۶۹/۱ پ ۱۱۶، ص پ: ۹۱۸۹۵-۱۷۵۵

همراه: ۰۹۳۵۲۱۶۲۷۵۵ - تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۸۳۲۳۵۵۳

سایت: www.minufar.ir - ایمیل: minufar@yahoo.com

انتشارات مینوفر
Minufar Publications

پیشگفتار نویسنده

یکی از چالش‌های اساسی فراروی نظام علمی کشورمان، ضرورت نظریه‌پردازی است. نظریه‌پردازی علاوه بر آنکه موجب تقویت و بیداری قوای خلاقیت و نیروی ابتکار در کالبد محفل عاقل کشور می‌گردد، موجب تحقق پیشرفت علمی و تحول در عرصه دانش و علم آموزشی می‌گردد. پیشرفت علمی، توسعه عرصه‌های مختلف یک جامعه چون نوآوری‌های فنی و رشد اقتصادی و انسانی در سایه نظریه‌پردازی محقق می‌شود. در جامعه‌ای که نظریه‌ها و رویکردها نو و متناسب با مقتضیات زمانی و مکانی مطرح شود، بسترهای استقلال علمی و خوداتکایی دانش بومی فراهم می‌گردد. در واقع نظریه‌پردازی کیفی و تدوین الگوهای بومی یکی از راه‌های خوداتکایی علمی و در نتیجه استقلال در تمامی ابعاد است. نظریه‌پردازی نیز به نوبه خود از علوم انسانی و اجتماعی و گشته و بومی‌گشتن این علوم به دیگر رشته‌های دانش، چون علوم طبیعی، تجربی و فنی انتقال می‌یابد. علوم رفتاری و شناختی به عنوان یکی از شاخه‌های اصلی علوم انسانی در صورتی می‌تواند کارایی خود را نشان دهد که بتواند با نظریه‌های فرهنگی و بومی به سوالات اساسی در رابطه با مسائل روانشناختی و اجتماعی مردم کشورمان پاسخ گوید و در رشد و ارتقای فرهنگی، معنوی روان مردم این مرز و بوم کارا و موثر باشد. چرا که مسائل روانشناختی مردم جدا از مسائل فرهنگی، جمعیت اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و باورهای مذهبی آنان نمی‌تواند مطالعه شود. متأسفانه با وجود اینکه از تأسیس رشته‌های روانشناسی، علوم تربیتی و دیگر علوم وابسته در دانشگاه‌ها ایران سالیان زیادی می‌گذرد، و پژوهش‌های کمی گسترده‌ای در حوزه روانشناسی خانواده و ازدواج انجام گرفته است، ولی فقدان الگوهای بومی و کمبود نظریه‌پردازی در این زمینه، باعث شده که این رشته هنوز نتواند کارایی مطلوب خود را در حل برخی از مشکلات و معضلات فردی و اجتماعی، خاص کشورمان به نحو موثر نشان دهد. شکاف‌های موجود در حوزه ازدواج را پر کند و یا پاسخ برخی از سوالات را تبیین نماید.

بنابراین نویسنده کتاب با درک مشکلات موجود در حوزه مشاوره ازدواج و خانواده در کشورمان سعی نموده است برای اولین بار در سطح ملی، ضمن تدوین و ارائه یک نظریه زمینه‌ای و بومی از چگونگی شکل‌گیری نگرش به ازدواج با روش کیفی، یک راهنمای کاربردی، ساده و گام به گام به منظور آشنایی با روش تحقیق نظریه زمینه‌ای برای تمام پژوهشگران و خانواده درمانگران کشور فراهم نماید. در واقع نویسنده، انجام پژوهش و اعتقاد راسخ به توانایی پژوهشگران کشور در انجام پژوهش‌های اصیل و ارائه نظریه‌های بومی، پژوهش کیفی را تنها راه خروج و برون رفت از این ناکارآمدی نظریات و پژوهش‌های به عاریت گرفته شده می‌داند. بر همین اساس نویسنده با رویکردی کاربردی و آموزشی این اثر را در قالب ۵ فصل نداشته است که در آن فصل اول به بیان مسئله و چالش اصلی که همان نگرش به ازدواج است، پرداخته و برخی از اهداف و ضرورت‌های تدوین این الگوی بومی مطرح می‌گردد. فصل دوم به شکل مختصر برخی از نظریه‌های مرتبط با نگرش به ازدواج و پژوهش‌های کمی و کیفی انجام شده در سطح ملی و بین‌المللی را مرور می‌کند. فصل سوم، به روش تدوین این الگوی بومی و چگونگی مدل و ساخت مدل نظری اختصاص داده شده است، فصل چهارم داده‌های زنده و حاصل از مصاحبه با افراد متأهل رو مرور کرده و آنها را از طریق کدگذاری خلاصه می‌کند و فصل پنجم ضمن ارائه مدل نظری نگرش به ازدواج و توضیح این الگوی بومی حاصل شده به عنوان یک دستاورد ملی، برخی از راهکارهای سودمند برآمده از دل نظریه، را به منظور ترویج، تسهیل و تحکیم ازدواج در کشور مطرح می‌نماید. در پایان مثل همیشه از حمایت‌های بنیاد رشد اندیشه و سازندگی استان بوشهر، کمال تشکر و قدردانی را دارم، و ضمن تقدیم این اثر به تمام متخصصان حوزه ازدواج، خانواده درمانگران و تمام "یاوران حرفه‌ای" راستین و آگاه این مرز و بوم، امید دارم که نارسایی‌های این اثر را با دیده اغماض و سعه صدری که مشخصه جدایی ناپذیر هر انسان آگاه و خردورز است، بر وی ببخشند و از ارائه رهنمودهای اصلاح‌گرایانه دریغ نفرمایند. باشد که در چاپ‌های بعدی، کتابی کامل‌تر و بی‌نقص‌تر به پیشگاه علاقمندان تقدیم شود.

علی محمدی

کارشناس ارشد مشاوره خانواده

و عضو سازمان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران (ش.ع: ۱۶۷۶۹)

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات موضوع پژوهش
۱۷	مقدمه
۲۰	بیان مسئله
۲۵	اهمیت و ضرورت موضوع :
۲۵	۱. اهمیت نظری
۲۵	۲. اهمیت کاربردی (مبتنی بر ضرورت فرهنگی، اجتماعی و دینی)
۲۷	۳. ضرورت روش شناسی و نقد پژوهش‌های پیشین
۳۰	اهداف پژوهش
۳۰	هدف اصلی
۳۰	اهداف فرعی
۳۰	سوال پژوهش
۳۱	تعاریف مفهومی پژوهش
	فصل دوم: پیشینه و مبانی نظری پژوهش
۳۴	کلیات فصل
۳۵	نگرش
۳۷	ویژگی‌های نگرش
۳۸	اجزای نگرش:
۳۸	جزء شناختی نگرش
۳۸	جزء احساسی نگرش
۳۹	جزء آمادگی برای عمل در نگرش
۳۹	چگونگی شکل‌گیری نگرش‌ها:
۴۰	الف- وراثت
۴۰	ب- تجربه‌ی مستقیم

۴۱	ج- در معرض قرار گرفتن صرف
۴۱	ازدواج
۴۳	نگرش به ازدواج
۴۶	عوامل موثر در شکل‌گیری نوع نگرش به ازدواج:
۴۶	۱. عامل خانواده و والدین
۴۸	۲. عامل رسانه
۴۸	۳. عامل جنسیت
۴۹	۴. مبانی اخلاقی پژوهش:
۴۹	۱. نظریه مبانی اخلاقی
۵۰	۲. نظریه شناختی- اجتماعی
۵۱	۳. نظریه دلبستگی و نظام - ایفای خانواده
۵۲	۴. نظریه همسان همسری
۵۳	۵. نظریه نیازهای مکمل
۵۴	۶. دیدگاه اسلامی ازدواج
۵۶	فرآیند همسرگزینی در اسلام
۵۷	پیشینه تجربی پژوهش:
۵۸	پژوهش‌های کیفی
۶۳	پژوهش‌های کمی
۷۰	جمع‌بندی پژوهش‌های انجام شده
	فصل سوم: روش‌شناسی پژوهش
۷۲	فلسفه و مفروضه‌های بنیادین پژوهش
۷۴	نظریه زمینه‌ای

۷۹	میدان پژوهش، نمونه گیری و ملاک‌های انتخاب
۸۱	شرکت‌کنندگان
۸۲	روش جمع‌آوری داده‌ها
۸۳	قابلیت اعتماد پژوهش
۸۴	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۸۹	ملاحظات اخلاقی پژوهش
	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش
۹۱	ارائه مسئله‌ها
۹۶	نمونه مصاحبه
۹۷	۱- آگاهی و شناخت اولیه
۹۸	۱-۱. کفویت در همسرگزینی
۹۹	۲-۱. اخلاق محوری و صداقت
۱۰۱	۳-۱. شفاف‌سازی و بینش در انتخاب
۱۰۲	۴-۱. ویژگی‌های شخصیتی
۱۰۴	۵-۱. توجه به نسبیتی از تمام معیارها در همسرگزینی
۱۰۶	۲- فشارهای ازدواج، دخالت والدین و انتقال بین نسلی
۱۰۶	۱-۲. فشارهای اجتماعی
۱۰۷	۲-۲. فشارهای روانی و فردی
۱۰۷	۳-۲. تمایز نایافتگی و وابستگی به خانواده
۱۰۸	۴-۲. واگرایی در ایدال‌های (والد-فرزند)
۱۰۹	۵-۲. سخت‌گیری و قید و بندهای افراطی
۱۱۱	۳- انگیزه‌ها، انتظارات و برداشت از ازدواج

- ۱۱۲ ۱-۳. پابندی به ارزش‌های دینی و مصونیت
- ۱۱۳ ۲-۳. آرمان‌گرایی و داشتن تصویرایده آل از همسر
- ۱۱۴ ۳-۳. احساس آرامش و تامین نیازهای روانی- اجتماعی
- ۱۱۷ ۴-۳. تشخیص مناسب بودن سن و نیاز به مستقل شدن
- ۱۱۸ ۵-۳. ترحم و دلسوزی
- ۱۱۸ ۶-۳. حساس خستگی بی هدفی و روزمرگی (تعهد و مسئولیت پذیری)
- ۱۲۰ ۴-۳. مسائل فرهنگی و اجتماعی
- ۱۲۰ ۱-۴. سنت زینبی و نوگرایی فرهنگی (تردید در ارزش‌ها و رسوم سنتی)
- ۱۲۴ ۲-۴. تعارض ارزشی (سبک زندگی چندگانه)
- ۱۲۷ ۳-۴. تعلقات قومی و عشاق بر حفظ ارزش‌های خودی
- ۱۲۹ ۴-۴. گرایش به جدا زیستن (آسمای بلند خانواده)
- ۱۳۰ ۵-۴. کم‌رنگ شدن ارزش‌های دینی و کاهش فُح طلاق
- ۱۳۳ ۴-۴. فردگرایی
- ۱۳۵ ۷-۴. بوروکراسی و نگاه متفاوت به تدارکات ازدواج (مانند مهریه)
- ۱۳۷ ۸-۴. شهرنشینی و افزایش بی تفاوتی اجتماعی
- ۱۳۹ ۹-۴. فضای مجازی و کاهش اعتماد بین فردی
- ۱۴۰ ۱۰-۴. رسانه‌ها و تجمل گرایی
- ۱۴۲ ۱۱-۴. افزایش آگاهی، سطح تحصیلات و تغییر در معیارها و خواسته‌ها
- ۱۴۵ ۵-مسائل اقتصادی
- ۱۴۶ ۱-۵. بیکاری و فقدان درآمد
- ۱۴۷ ۲-۵. نداشتن امنیت شغلی
- ۱۴۷ ۳-۵. فقدان مسکن

- ۱۴۸ ۴-۵. هزینه های گران زندگی
- ۱۴۹ ۵-۵. ناکارآمدی برنامه های اقتصادی تسهیل ازدواج
- ۱۵۱ ۶- حمایت های مادی و معنوی
- ۱۵۲ ۱-۶. حمایت در قالب همسویی فکری
- ۱۵۳ ۲-۶. حمایت مادی و عاطفی خانواده و دوستان
- ۱۵۴ ۳-۶. دلگرمی های همسر
- ۱۵۴ ۴-۶. حمایت های کوتاه مدت و مشروط
- ۱۵۵ ۵-۶. ناهش نقش نشین، همبستگی و مسئولانه خانواده
- ۱۵۶ ۷- ادراک حرارت و تابست ازدواج
- ۱۵۷ ۱-۷. فکر نکردن به شایسته پیمانی ازدواج و تاکید بر کیفیت ارتباط
- ۱۵۸ ۲-۷. احساس کردن وجود خدا در زندگی، مترك (خدا آگاهی)
- ۱۵۹ ۳-۷. باور به بی بدیل بودن ازدواج
- ۱۶۰ ۸- تجربیات اولیه و مشاهده الگوهای ناقص
- ۱۶۰ ۱-۸. مقایسه اجتماعی و چشم وهمچشمی
- ۱۶۲ ۲-۸. کاهش کیفیت زندگی
- ۱۶۴ ۳-۸. سابقه ذهنی و طرحواره ها
- ۱۶۷ ۴-۸. الگوهای والدینی و سبک تربیتی خانواده
- ۱۷۰ ۹- راهبردهای مقابله متناسب با نگرش
- ۱-۹. راهبردهای معنوی (توکل، صبر و استقامت، بخشش، تقویت اراده، فداکاری،
- ۱۷۱ توسل و دعا).
- ۱۷۳ ۲-۹. متقاعد سازی
- ۱۷۴ ۳-۹. پذیرش

- ۱۷۶ ۴-۹. رسیدگی به خود در ابعاد مختلف (ظاهری و شناختی)
- ۱۷۸ ۵-۹. تغییرات رفتاری مثبت
- ۱۸۰ ۶-۹ رفتارهای کوتاه مدت گریز از فشار
- ۱۸۰ ۷-۹. تلاش در راستای اعتماد سازی
- ۱۸۱ ۱۰- رشد شخصی ادراک شده و اشتیاق به ازدواج
- ۱۸۲ ۱-۱۰. فرصت سازی در راستای ازدواج
- ۱۸۲ ۲-۱۰. آمادگی فردی و شخصیتی ادراک شده
- ۱۸۴ ۳-۱۰. آمادگی برای فردی و تعاملی ادراک شده
- ۱۸۵ ۴-۱۰. تجربه مثبت و ادکاس آن (سعادت)
- ۱۸۹ ۵-۱۰. گرایش به بریت رابطه و مراقبت از آن
- ۱۹۰ ۶-۱۰. گرایش به ارزش ها اخلاقی و مشترک
- ۱۹۳ ۱۱- دوسوگرایی در ازدواج
- ۱۹۳ ۱-۱۱. تحلیل سود و زیان و تردید در تصمیم گیری برای ازدواج
- ۱۹۵ ۲-۱۱. تجربه دوگانگی (در رفتارها و احساسات)
- ۱۹۶ ۳-۱۱. مشکل اولویت بخشی در معیارهای همسرگزینی
- ۱۹۶ ۴-۱۱. نگرانی از آینده
- ۱۹۸ ۱۲- بالا رفتن سن ازدواج
- ۱۹۹ ۱-۱۲. بی میلی به فرزندآوری و بزرگنمایی مشکلات فرزند پروری
- ۲۰۰ ۲-۱۲. افزایش شکاف فکری والد- فرزند
- ۲۰۱ ۳-۱۲. تشدید مشکلات خَلقی (ناشادی و یأس) و تبادلات عاطفی
- ۲۰۲ ۴-۱۲. عقل گرایی و وسواس در انتخاب
- ۲۰۳ ۵-۱۲. کاهش هیجانات مثبت ازدواج

۲۰۴

۱۲-۶ احساس ناتوانی و بی مهارتی

۱۲-۷. گرایش به ادامه تحصیل (افزایش احتمال آسیب های فردی و اجتماعی در قشر

۲۰۵

تحصیل کرده)

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۲۱۰

دستاورد و مدل نظری پژوهش

۲۱۳

خط داستان پژوهش

۲۱۷

بحث و نتیجه گیری

۲۲۴

محدود. راه های پژوهش

۲۲۴

پیشنهادهای پژوهش:

۲۲۴

پیشنهادهای نظری

۲۲۵

پیشنهادهای کاربردی

۲۳۱

منابع فارسی

۲۳۵

منابع انگلیسی